

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZDOC-1031810034-32

Bijlage(n)

7

Datum november 2018

Betreft Rapportage economische missies en inkomende bezoeken, eerste helft 2018

Geachte voorzitter,

Hierbij ontvangt u het verslag van de economische missies en inkomende bezoeken die plaatsvonden in de eerste helft van 2018. Het betreft hier in principe economische missies en bezoeken onder leiding van bewindslieden en (meereizend) bedrijfsleven.

Missies zijn onderdeel van een breed pakket van dienstverlening dat als doel heeft om meer Nederlandse ondernemingen en kennisinstellingen actief te krijgen over de grens. Tijdens missies worden voor bedrijven deuren geopend die anders gesloten zouden blijven, zeker in landen waar de overheid een sterke positie heeft in de economie. Missies zorgen ook voor toegang van buitenlandse bedrijven tot de Nederlandse markt. Enkele aandachtspunten hierbij zijn:

- De economische missies en werkbezoeken vinden plaats binnen de kaders zoals neergelegd in de Handelsagenda d.d. 5 oktober jl. en handelsnota 'Investeren in perspectief – Goed voor de Wereld, goed voor Nederland'.
- Prioritering vindt plaats op die markten die relatief belangrijk zijn voor ons internationale verdien- en/of innovatievermogen.
- Belangrijk uitgangspunt is het internationale kader van de Sustainable Development Goals (SDGs) en de bijdrage van Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen aan het realiseren van deze doelstellingen.
- Meetbaarheid van resultaten is relevant om inzicht te krijgen in de effectiviteit. Missies uitgevoerd door RVO worden na 3 maanden geëvalueerd. Verder vindt onderzoek plaats naar welke markten/sectoren kansrijk zijn voor inkomende en uitgaande missies, waarbinnen het versterken van vrouwelijk ondernemerschap en internationalisering van mkb en startups belangrijke thema's zijn.

In de eerste helft van 2018 hebben de volgende missies plaatsgevonden: VS & Duitsland (startup missies), Vietnam & Maleisië, België, China, India, Luxemburg en Litouwen. Daarnaast hebben de presidenten van Panama, Juan Carlos Varela, en Mexico Enrique Peña Nieto, Nederland bezocht.

Hieronder vindt u een omschrijving van de georganiseerde missies. Over mijn bezoek aan Vietnam en Maleisië bent u reeds geïnformeerd per separate brief d.d. 23 maart 2018.

Onze Referentie

BZDOC-1031810034-32

Verenigde Staten & Duitsland (startup beurzen)

Startups leveren innovatieve antwoorden op een verscheidenheid aan maatschappelijke uitdagingen en leveren op die manier ook een bijdrage aan de SDGs. Als startups uitgroeien tot succesvolle ondernemingen leveren ze een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid en economische groei en aan innovatie. Er is deelgenomen aan twee beurzen in de VS en een in Duitsland met startups die met hun innovaties een bijdrage leveren aan bijvoorbeeld goede gezondheid en welzijn, duurzame energie en duurzame industrialisatie (SDG 3, 7, 8, 9).

Zo gaf deelname aan Consumer Electronics Show (CES) in Las Vegas een goed beeld van de laatste ontwikkelingen op het gebied van innovatievermogen. Naast de vele media aandacht voor de startups en het Holland Paviljoen, zijn ook verschillende prijzen binnengesleept. Het Nederlandse bedrijf Lightyear dat een auto op zonne-energie ontwikkelt, heeft de eretitel 'CES Innovator 2018' gekregen. Daarnaast is Nederland door CES aangewezen als Innovation Champion.

België

België is onze tweede handelspartner en belangrijk voor mkb-ondernemers. Naast handelspartners zijn Nederland en België ook vaak partners in onderzoek, innovatie en duurzame ontwikkeling. Onder andere op het vlak van gezondheidszorg staan we voor dezelfde uitdagingen (SDG 3, 8,9 12). Zowel Nederland als België zetten in op digitalisering (eHealth) om toegankelijke, kwalitatieve en betaalbare zorg te waarborgen. Tijdens deze missie zijn naast de vele contacten (meer dan 200 speeddates) ook vier overeenkomsten getekend voor grensoverschrijdende samenwerking.

China

Nederland is voor China een betrouwbare partner die kennis en expertise bezit om te helpen bij de enorme uitdagingen waar China voor staat, met name op het gebied van water, voedselzekerheid, milieuvervuiling, circulaire economie en ouderenzorg (SDG 2, 6, 9, 12, 13). De handelsmissie naar China van 8 tot 13 april heeft nu al ruim een kwart miljard Euro aan contracten opgeleverd, waarvan 200 miljoen Euro in de land- en tuinbouwsector. Dit bedrag zal in de tijd nog oplopen.

India

Maatschappelijke uitdagingen zoals voedselzekerheid, gevolgen van klimaatverandering en verstedelijking stonden tijdens de handelsmissie naar India centraal (SDG 2, 3, 6, 9, 13). Verschillende programmaonderdelen zoals het *Indo-Dutch Sustainability Forum* (duurzame en inclusieve handel promoten) en het *Clean Air India Ring Initiative* (zoeken naar innovatieve oplossingen voor luchtvervuiling) sloten hier direct bij aan.

De missie heeft geleid tot ondertekening van 55 MoU's en samenwerkingsovereenkomsten ter waarde van EUR 170 mln., waaronder toetreding van Nederland tot de *International Solar Alliance*, het regeringsgesteunde actieplan voor havenontwikkeling en samenwerking tussen de Gemeente Amsterdam en de deelstaat Maharastra op het terrein van duurzame

stedelijke ontwikkeling. Daarnaast werd Nederland aangekondigd als partnerland voor de *India Technology Summit 2019*.

Onze Referentie

BZDOC-1031810034-32

Luxemburg

Duurzame en circulaire economie in de stad stond centraal bij de economische bedrijvendag en marge van het Staatsbezoek (building, designing, recycling en smart infrastructure, mobility en environment, SDG 7, 9, 11, 12, 13).

Naast de vele contacten (meer dan 200 speeddates) en kennisdeling op het gebied van de belangrijkste trends en ontwikkelingen in duurzame circulaire economie, is ook op ministerieel niveau onder andere afgesproken om de link tussen circulaire economie en het klimaatdossier te versterken en gezamenlijk te werken aan het terug dringen van CO2 uitstoot.

Litouwen

Het economische programma in Litouwen vond plaats in het kader van het Staatsbezoek en stond in het teken van energie. Litouwen wil meer gebruik maken van duurzame energie, hetgeen kansen biedt voor Nederlandse bedrijven (SDG 7, 13). Het Staatsbezoek bood een goede gelegenheid om de samenwerking die de afgelopen jaren is gestart op energiegebied tussen Nederlandse en Litouwse partijen uit te bouwen.

De missie zorgde naast ondertekening van een MoU en een intentieverklaring ook voor afspraken voor verdere samenwerking en/of kennisoverdracht op gebied van biomassa en windenergie.

Inkomende bezoeken

Panama

Dit inkomende bezoek op 22 januari van de president van Panama, Juan Carlos Varela, kende naast verschillende politieke afspraken daarom een forse economische component. Dit laatste komt voort uit de goede economische relatie tussen Panama en het Koninkrijk der Nederlanden. Panama's stabiel groeiende economie, de gunstige ligging en goede connectiviteit (Panama kanaal en luchthaven) maken van Panama een steeds belangrijker handelspartner in de regio voor het Koninkrijk. Aan de andere kant is Nederland voor Panama een goede partner die kennis en expertise bezit om te helpen bij de uitdagingen waar Panama voor staat, met name op het gebied van infrastructuur, waterproblematiek en gezondheidszorg (SDG 3,6,9).

Steeds meer Nederlandse bedrijven weten Panama dan ook te vinden en vestigen een regionaal kantoor in de kanaalstad. De bilaterale economische relatie is versterkt op de terreinen van havenontwikkeling, logistiek, agro-food, watermanagement en gezondheidszorg.

Mexico

Het bezoek van de Mexicaanse President, Enrique Peña Nieto, op 24 april jl. stond in het teken van het bestendigen en verbreden van politieke en economische betrekkingen. Mexico is, als veertiende economie ter wereld, voor Nederland een belangrijke economische handelspartner. De stabiele economie en de gunstige economische ligging ten opzichte van de Verenigde Staten, maakt Mexico een kansrijk land voor Nederlandse investering. De recentelijke liberalisering van de energiemarkt biedt grote kansen voor bedrijven als Shell en verschillende Nederlandse toeleveranciers. Nederland is de derde investeerder in Mexico, in 2017 had Nederland voor zo'n EUR 5 miljard handel met Mexico. Naast de economische betrekkingen bood het bezoek ook de gelegenheid om samenwerking

aan te gaan op gebied van maatschappelijke uitdagingen zoals energie, waterproblematiek, klimaatadaptatie, en infrastructuur. Tijdens het bezoek zijn een aantal MoU's over verdere samenwerking ondertekend.

Onze Referentie

BZDOC-1031810034-32

Een meer uitgebreide analyse van deze missies en bezoeken vindt u in de bijlage 'Rapportage eerste helft 2018'.

Terugblik en lessen

Bovengenoemde economische missies droegen bij aan de toegang voor Nederlandse bedrijven tot buitenlandse markten en van buitenlandse bedrijven tot de Nederlandse markt. Dergelijke missies beschouw ik als onderdeel van een integraal en afgewogen dienstenpakket gericht op bedrijven die actief zijn in het buitenland of dit ambiëren. Andere diensten in dit pakket zijn informatie & advies, financiering, belangenbehartiging en netwerkvorming.

Voor het succes van missies is van belang dat besluitvorming over bestemmingen van economische missies en de sectoren die kansrijk zijn, plaatsheeft in nauw overleg met publiek-private partners.

Evaluaties

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland evalueert alle door hen georganiseerde economische missies. De resultaten vindt u in de bijgevoegde factsheets.

De Minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Sigrid A.M. Kaag